

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

2

SIRA SAYISI: 17

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti, Gürcistan Hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Alanında İşbirliği Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1187) ve Dışişleri Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda

“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic” internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/1187 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
- Genel Gerekçesi	4
• Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi	5
• Dışişleri Komisyonu Raporu	6
• Muhalefet Şerhi	8
• Teklif Metni	9
• Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	9
• Mutabakat Muhtırası Metni	10

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

30/10/2018 tarihli Gelen Kâğıtlar Listesi'nde yayımlanan 372609 evrak numaralı "Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti, Gürcistan Hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Alanında İşbirliği Mutabakat Muhtırası"nın onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

30/10/2018

Binali Yıldırım

İzmir

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/1187)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	Milli Savunma Komisyonu

GENEL GEREKÇE

"Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti, Gürcistan Hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Alanında İşbirliği Mutabakat Muhtırası" 31 Mart 2018 tarihinde Giresun'da imzalanmıştır. Söz konusu Mutabakat Muhtırası ile üç ülke arasında savunma alanında işbirliğinin esas ve ilkelerinin belirlenerek, işbirliğinin daha ileri seviyeye taşınması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda; savunma sanayi işbirliği ile savunma araştırma, geliştirme ve teknoloji alanında işbirliği yapılması, ortak tatbikatlar icra edilmesi ve ortak tatbikatlara katılım sağlanması, savunma alanında siber güvenlik ile elektronik harp alanında işbirliği yapılması, sivil-askerî işbirliği ile Mutabakat Muhtırası kapsamında bilgi ve tecrübe mübadelesi, silahların kontrolü ile tedarik ve lojistik alanında işbirliği yapılması, askerî ve sivil personelin eğitimi ve öğretimi öngörülmektedir.

Söz konusu Mutabakat Muhtırasının, taraflar arasındaki mevcut dostane ilişkilerin uluslararası kurallar ve anlaşmalara uygun olarak geliştirilmesini sağlayacağı değerlendirilmektedir.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: 68244839-599-126460

25 Ekim 2018

Konu: Mutabakat Muhtırası

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

31 Mart 2018 tarihinde Giresun'da imzalanan "Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti, Gürcistan Hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Alanında İşbirliği Mutabakat Muhtırası" nı Anayasanın 90 ncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip Erdoğan

Cumhurbaşkanı

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

16/11/2018

Esas No: 2/1187

Karar No: 6

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Cumhurbaşkanlığınca 25/10/2018 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan “Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti, Gürcistan Hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Alanında İşbirliği Mutabakat Muhtırası” 30/10/2018 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Sayın Binali Yıldırım imzasıyla “Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti, Gürcistan Hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Alanında İşbirliği Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi” olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. 30/10/2018 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Milli Savunma Komisyonuna havale edilen 2/1187 esas numaralı Kanun Teklifi, Komisyonumuzun 27’nci Yasama Dönemi 15/11/2018 tarihli 3’üncü toplantısında Dışışleri Bakanlığı ile Milli Savunma Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile; Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti, Gürcistan Hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında imzalanan ve üç ülke arasında savunma alanında iş birliğinin esas ve ilkelerinin belirlenerek bu iş birliğinin daha ileri seviyeye taşınmasını hedefleyen Mutabakat Muhtırasının onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

Komisyonumuzda Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde;

Anlaşmanın üçlü bir mekanizmayı teşkil ettiği; bu üçlü mekanizmanın iki ayağından birinde “iki devlet, bir millet” anlayışını benimsediğimiz Azerbaycan’ın, diğesinde ise bölgedeki stratejik ortağımız ve önemli bir komşumuz olan Gürcistan’ın yer almasının çok önemli olduğu,

Türkiye-Gürcistan-Azerbaycan Dışışleri Bakanları üçlü toplantısının en son 29 Ekim’de İstanbul’da gerçekleştirildiği; üçlü mekanizmaların bir diğeri ayağı olan Türkiye-Azerbaycan-İran üçlü Dışışleri Bakanları toplantısının 30 Ekim’de gerçekleştirildiği; Türkiye-Gürcistan-Azerbaycan-İran dörtlü mekanizmasının da Türkiye’nin öncülüğünde ihdas edildiği,

Türkiye-Gürcistan-Azerbaycan’ın bölgede önemli projelere ev sahipliği yaptığı,

Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu, TANAP, Bakü-Tiflis-Erzurum Doğalgaz Boru Hattı Projesi, Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattının bu üç ülkenin ortak gayretlerinin birer sonucu olduğu,

Bu üç ülkenin ciddi kurumsal ve siyasi dayanışmasının savunma alanında iş birliğine de yansıdığı,

Görüşülmekte olan Mutabakat Muhtırasının 31 Ekim 2018’de üç ülkenin Savunma Bakanlarıyla Giresun’da imzalandığı,

Mutabakat Muhtırasının depoziter ülkesinin Gürcistan olduğu,

Mutabakat Muhtırasıyla üç ülke arasında savunma alanında üçlü iş birliğinin esas ve ilkelerinin belirlenerek bu iş birliğinin daha ileri bir seviyeye taşınmasının amaçlandığı,

Bu kapsamda, savunma sanayi iş birliği ile savunma araştırma, geliştirme ve teknoloji alanında iş birliği yapılması, ortak tatbikatlar icra edilmesi ve ortak tatbikatlara katılması, savunma alanında siber güvenlik ile elektronik harp alanında iş birliği yapılması, sivil-askerî iş birliği ile bu kapsamda bilgi ve tecrübe mübadelesi, silahların kontrolü ile tedarik ve lojistik alanında iş birliği yapılması ile askerî ve sivil personelin eğitim ve öğretiminin öngörüldüğü,

Her üç ülkeye de önemli kazanımlar getirecek olan Mutabakat Muhtırasının Azerbaycan ve Gürcistan'daki onay işlemlerinin tamamlandığı,

İfade edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek oy çokluğu ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklifin 1 'inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri ile tümü aynen ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Komisyon üyelerinden İstanbul Milletvekili Aziz Babuşçu, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, İstanbul Milletvekili Ahmet Hamdi Çamlı ve Bursa Milletvekili Atilla Ödünç Teklif ile ilgili özel sözcü seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Kâtip	Üye
<i>Volkan Bozkır</i>	<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>	<i>Tulay Hatimoğulları Oruç</i>
İstanbul	İzmir	Adana
		(Muhalefet şerhi ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Asuman Erdoğan</i>	<i>Aydın Adnan Sezgin</i>	<i>Mustafa Canbey</i>
Ankara	Aydın	Balıkesir
(Bu raporun özel sözcüsü)		
Üye	Üye	Üye
<i>Atilla Ödünç</i>	<i>Ali Şahin</i>	<i>Mehmet Güzelmansur</i>
Bursa	Gaziantep	Hatay
(Bu raporun özel sözcüsü)		
Üye	Üye	Üye
<i>Aziz Babuşçu</i>	<i>Ahmet Hamdi Çamlı</i>	<i>Yunus Emre</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Niyazi Güneş</i>	<i>İsmail Özdemir</i>	<i>Radiye Sezer Katırcıoğlu</i>
Karabük	Kayseri	Kocaeli

MUHALEFET ŞERHİ

Komisyonumuzun uluslararası anlaşmaların uygun bulunmasına ilişkin kanun tekliflerine dair muhalefet şerhim aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım. 15.11.2018

Tulay Hatmoğulları Oruç

Adana

2/1187 Sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın; Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti, Gürcistan Hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Alanında İşbirliği Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi'ne Muhalefet Şerhimdir:

Üç ülke arasında kurulan askeri ortaklık aynı zamanda Kafkasya'da askeri hareketliliği artıracak sonuçlar doğuracaktır. Bununla birlikte askeri harcamaları artıracak ve halkın bütçesine ek yükler getirebilecek bir maliyeti de ortaya çıkaracaktır. Yakın geçmişte Rusya ve Gürcistan'ın, Azerbaycan ve Ermenistan'ın savaşa girdikleri dikkate alındığında; bu askeri işbirliği, Kafkasya'da gerilimin artmasına sebep olacaktır. Bu sebeple Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti, Gürcistan Hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Alanında İşbirliği Mutabakat Muhtırasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifine şerh düşüyorum.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANI
İZMİR MİLLETVEKİLİ BİNALİ YILDIRIM'IN
TEKLİFİ

**AZERBAYCAN CUMHURİYETİ HÜKÜ-
METİ, GÜRCİSTAN HÜKÜMETİ VE
TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA SAVUNMA ALANINDA
İŞBİRLİĞİ MUTABAKAT MUHTIRASI-
NIN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 31 Mart 2018 tarihinde Giresun'da imzalanan "Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti, Gürcistan Hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Alanında İşbirliği Mutabakat Muhtırası"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ
METİN

**AZERBAYCAN CUMHURİYETİ HÜKÜ-
METİ, GÜRCİSTAN HÜKÜMETİ VE
TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA SAVUNMA ALANINDA
İŞBİRLİĞİ MUTABAKAT MUHTIRASI-
NIN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- Teklifin 1'inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Teklifin 2'nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Teklifin 3'üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti, Gürcistan Hükümeti ve

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Arasında

Savunma Alanında İşbirliği Mutabakat Muhtırası

Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti, Gürcistan Hükümeti ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti (bundan böyle "Taraflar" olarak anılacaktır);

Taraflar arasında var olan dostluk ve işbirliğine dayalı ilişkilere atıfta bulunarak,

Uluslararası ilişkilerde ortak anlayış, diyalog, güven, dayanışma ve işbirliği atmosferrinin güçlendirilmesi gerektiğini teyit ederek,

Taraflar arasındaki dostluk ve işbirliğin, bölgesel ve uluslararası seviyede barış ve istikrara da katkı sağlayacağını vurgulayarak,

Taraflar arasında örnek ilişkiler ile enerjiden ulaşım, ekonomiden eğitim ve kültüre kadar geniş yelpazedeki yakın işbirliğinin altını çizerek,

Stratejik önemi haiz tamamlanmış ve devam eden bölgesel işbirliği projelerinin önemini vurgulayarak,

Taraflar arasında savunma alanında mevcut ilişkileri artırma ve güçlendirmeyi arzu ederek,

Taraf devletlerin egemenliği, bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve uluslararası alanda tanınmış sınırlarının dokunulmazlığına saygı göstererek,

19 Haziran 1995 tarihli Kuzey Atlantik Anlaşmasına Taraf Devletler ve Barış İçin Ortaklığa Katılan Diğer Devletler Arasında Kuvvetlerin Statüsüne İlişkin Anlaşma (BİO SOFA) hükümlerini dikkate alarak,

Aşağıdaki hususlarda mutabakata varmışlardır:

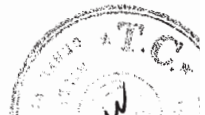
Madde 1

Genel Hükümler

1. Taraflar, karşılıklı yarar sağlayacak savunma işbirliğini teşvik etmek, olanak sağlamak ve geliştirmek için ulusal mevzuatları ve uluslararası yükümlülüklerine uygun olarak işbirliği yapar.

1

2. Tarafların bu Mutabakat Muhtırası çerçevesindeki savunma işbirliği, eşit haklar ve karşılıklı yarar temelinde icra edilir.

Madde 2

Amaç ve Kapsam

1. Bu Mutabakat Muhtırasının amacı, Mutabakat Muhtırasının Madde 4'ünde belirtilen alanlarda Taraflar arasındaki işbirliğini daha ileri seviyeye taşımaktır.
2. Bu Mutabakat Muhtırası Taraflar arasında savunma alanında işbirliği esas ve ilkelerini kapsamaktadır.

Madde 3

Tanımlar

1. Gönderen Taraf; Bu Mutabakat Muhtırasının amaçları için Kabul Eden Tarafın ülkesine personel, malzeme ve teçhizat gönderen tarafı ifade eder.
2. Kabul Eden Taraf; Bu Mutabakat Muhtırasının uygulanması için Gönderen Tarafın personel, malzeme ve teçhizatını ülkesine kabul eden tarafı ifade eder.
3. Ziyaret Eden Personel; Tarafların, bu Mutabakat Muhtırasının uygulanması için diğer Tarafların ülkesine gönderdiği askerî veya sivil personeli ifade eder.
4. Gizlilik Dereceli Bilgi; şekli veya tipine ya da gönderilme metoduna bakılmaksızın, uygun gizlilik derecesi ile işaretlenen ve ulusal güvenlik çıkarlarından dolayı ve ulusal mevzuata uygun olarak yetkisiz erişime, kullanıma veya imhaya karşı koruma gerektiren herhangi bir bilgi veya malzemeyi ifade eder.
5. Kaynak Taraf; Gizlilik Dereceli Bilginin yetkisi altında üretildiği Taraf veya kuruluşu ifade eder.

Madde 4

İşbirliği Alanları

1. Taraflar, aşağıdaki alanlarda işbirliği yapar:
  - a. BM, AGİT'in ilgili prensiplerinin yanı sıra NATO standartları ve kılavuzları ile uyumlu askerî kuvvetler ve savunma sistemlerinin oluşturulması;

- b. Kritik altyapının korunmasına ilişkin bilgi, tecrübe ve en iyi uygulamaların değişimi;
- c. Askerî ve sivil personelin eğitim ve öğretimi;
- d. Bu Mutabakat Muhtırası kapsamında bilgi ve tecrübe mübadelesi;
- e. Sivil-askerî işbirliği (SAI);
- f. Tedarik ve lojistik;
- g. Savunma sanayi işbirliği;
- h. Silahların kontrolü;
- i. Savunma alanında siber güvenlik;
- j. Askerî haritacılık;
- k. Savunma araştırma, geliştirme ve teknoloji alanında işbirliği;
- l. Bu Mutabakat Muhtırası kapsamında doğal ve insan kaynaklı afet yönetimini içeren çevresel koruma;
- m. Ortak tatbikatlar icra edilmesi ve ortak tatbikatlara katılım;
- n. Uluslararası barış operasyonları ve misyonlarında işbirliği;
- o. Askerî istihkamcılık, mayın temizleme ve el yapımı patlayıcılar ile mücadele;
- p. Kültürel ve sportif faaliyetler;
- q. Savunma alanında elektronik harp.

2. Bu Mutabakat Muhtırası, yalnızca üçlü işbirliği alanlarını kapsar. Taraflar arasında mevcut ikili işbirliği anlaşmaları ve faaliyetleri bu Mutabakat Muhtırasından etkilenmez.

Madde 5

İşbirliği Şekilleri

Taraflar arasında işbirliği, aşağıda belirtilen şekillerde icra edilir:

- a. Tarafların bakanları ile diğer sivil ve askerî yetkililerinin bir araya gelmesi;

- b. Askerî ve sivil uzmanların çalışma ziyaretleri ve toplantıları ile işbirliği alanlarında uzmanlık mübadelesi;
- c. Ortak çıkarları ilgilendiren konularda müşterek müzakere ve istişarelerde bulunulması;
- d. Ortak seminer, eğitim ve konferanslar;
- e. Millî savunma alanındaki birlik, karargâh ve diğer kuruluşlar arasında doğrudan temas mekanizmaları kurulması;
- f. Millî Savunma Üniversitesi harp okulları, enstitüler ve eğitim merkezleri arasında bilgi, tecrübe ve personel mübadelesi;
- g. Farklı uzmanlık alanlarında uzmanlaşmış eğitici timler gönderilmesi;
- h. Askerî eğitim kurumlarında eğitim verilmesi.
- i. Müşterek tatbikatlara katılım sağlanması;
- j. Kültürel ve sportif faaliyetlere katılım sağlanması;

Madde 6

Yetkili Makamlar

Tarafların bu Mutabakat Muhtırasının uygulanmasından sorumlu yetkili makamları aşağıdadır:

1. Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Adına
  - a. Savunma Bakanlığı;
  - b. Savunma Sanayi Bakanlığı;
2. Gürcistan Hükümeti Adına
  - a. Savunma Bakanlığı;
  - b. İçişleri Bakanlığı;
3. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Adına.
  - a. Millî Savunma Bakanlığı;
  - b. Genelkurmay Başkanlığı;

Madde 7

Çalışma Grubu ve Yıllık İşbirliği Planı

1. Bu Mutabakat Muhtırasının uygulanması için Tarafların yetkili makamları ortak bir çalışma grubu oluşturur.
2. Çalışma grubunun tesisi Tarafların yetkili makamları tarafından belirlenir.
3. Çalışma grubu,
  - a. faaliyetlerin adı, şekli, zamanı, yeri, katılımcı sayısı ile bu faaliyetlerin organizasyonu ve icra edilmesi ile ilgili diğer hususları da içeren yıllık işbirliği planları hazırlar.
  - b. ihtiyaç duyulması halinde, planlanan faaliyetlerin uygulanması ile ilgili mali hususları belirler.

Madde 8

Gizlilik Dereceli Bilgilerin Korunması

1. Taraflar, bu Mutabakat Muhtırası ile tanımlanan alanlardaki işbirliği sürecinde Gizlilik Dereceli Bilgileri mübadele edebilir.
2. Taraflar kendi mevzuatlarına uygun olarak, bu Mutabakat Muhtırası kapsamında mübadele edilen veya oluşturulan Gizlilik Dereceli Bilgilerin korunması amacıyla gerekli önlemleri alır.
3. Gizlilik Dereceli Bilgileri alan Taraf, alınan Gizlilik Dereceli Bilgilere kendi gizlilik derecelerine eşdeğer gizlilik derecesi verecektir. Gizlilik dereceleri ve Taraflar için eşdeğerleri:

Azerbaycan Cumhuriyeti	Gürcistan	Türkiye Cumhuriyeti	İngilizce eşdeğeri
Xüsusi ehemiyətli	განსაკუთრებული მნიშვნელობის	ÇOK GIZLI	TOP SECRET
Tam məxfi	სრულიად საიდუმლო	GIZLI	SECRET
Məxfi	საიდუმლო	ÖZEL	CONFIDENTIAL
Xidməti istifadə üçün	შეზღუდული ხარვეზლობისთვის	HİZMETE ÖZEL	RESTRICTED

4. Gizlilik Dereceli Bilgileri alan Taraf, Kaynak Tarafın önceden yazılı onayı olmaksızın, Gizlilik Dereceli Bilgilerin derecesini iptal edemez ya da daha düşük bir derece veremez.
5. Gizlilik Dereceli Bilgileri alan Taraf, Gizlilik Dereceli Bilgileri Kaynak Tarafıtan yazılı ön izin olmaksızın üçüncü bir Tarafa transfer edemez.
6. Taraflar, Mutabakat Muhtırası sona erdiğinde dahi, mübadele edilen Gizlilik Dereceli Bilgilerin korunmasından ve gizlilik derecesinin kaldırılmasının önlenmesinden sorumlu olmaya devam eder.
7. Bu Mutabakat Muhtırası kapsamında oluşturulan Gizlilik Dereceli Bilgiler, Taraflardan biri tarafından diğer Tarafların veya üçüncü Tarafların çıkarları aleyhine kullanılamaz.
8. Taraflar, işbirliği faaliyetlerinde patent, telif hakları ve faydalı modellere ilişkin haklara saygı gösterir.
9. Taraflar, Gizlilik Dereceli Bilgiere erişimin gerekli güvenlik kleransına sahip ve erişim için bilmesi gerekli görülen personel ile sınırlı olmasını sağlar.
10. Bu Mutabakat Muhtırası kapsamında mübadele edilen Gizlilik Dereceli Bilgilerin beklenmedik şekilde ifşa olması halinde, bu durumu tespit eden Taraf, diğer Tarafları derhal durumdan haberdar eder.
11. Taraflar arasında gizlilik dereceli bilginin değişimi ve korunmasına ilişkin ikili anlaşmaların olması halinde, ikili anlaşmanın hükümleri uygulanır.

Madde 9

Mali Konular

1. Tarafların yetkili makamları tarafından aksi kararlaştırılmadıkça, Gönderen Taraflar, bu Mutabakat Muhtırasının hükümlerinin uygulanmasından kaynaklanan masrafları karşılar.
2. Ziyaret Eden Personele verilen eğitim, öğretim ile tedarik ve lojistik hizmeti kapsamına girecek mal ve hizmetlere ilişkin ücretler Gönderen Tarafça faaliyetlerin sona ermesini müteakiben hazırlanacak fatura tarihini takip eden 60 (altmış) iş günü içinde Kabul Eden Tarafın yetkili makamı tarafından belirlenen banka nezdindeki açılan bir hesaba ödeme tarihindeki kur üzerinden ABD Doları cinsinden yatırılır.
3. Kabul Eden Tarafın ülkesi dışındaki tüm ulaşım masrafları, Gönderen Taraflarca karşılanır. Faaliyetlerin icrası için gerekli olan ulaştırma hizmetlerinden

mütekabiliyet ilkesi ile imkân ve kabiliyetler çerçevesinde ücreti mukabili veya ücretsiz olarak yararlandırılmasına Kabul Eden Tarafça karar verilir.

Madde 10

Sağlık Hizmetleri

Bu Mutabakat Muhtırasında belirtilen işbirliği alanları kapsamındaki faaliyetler için gönderilen personelin,

a acil sağlık ve acil dış bakım hizmetleri Kabul Eden Tarafın ilgili mevzuatına göre ücretsiz olarak verilir. Personelin sağlık kuruluşlarından aldığı diğer sağlık hizmetleri ise Gönderen Taraf tarafından karşılanır.

b hastalık veya vefat nedeni ile ülkesine gönderilme ve cenaze masrafları Gönderen Taraf tarafından karşılanır.

Madde 11

Personelin Statüsü

1 Taraflar, BİO SOFA hükümlerine uygun olarak sahip oldukları veya kullandıkları mallara verilen zarar ve personelinin yaralanması veya ölümü konusunda birbirlerine karşı bütün haklardan feragat etmeyi kabul ederler.

2 - Taraflar, BİO SOFA hükümlerine uygun olarak, personelinin disiplinini sağlamak amacıyla gerekli önlemleri alır ve personeli üzerinde yargı yetkisini kullanır.

3 Bu Mutabakat Muhtırasıyla öngörülen somut faaliyetlere katılım için Gönderen Tarafın personel, teçhizat ve ulaşım araçlarının, Kabul Eden Tarafın ülkesindeki hareketi BİO SOFA hükümlerine göre yapılır.

Madde 12

Diğer Uluslararası Anlaşmalardan Doğan Taahhütler

Bu Mutabakat Muhtırasının hükümleri, devletlerin taraf olduğu diğer uluslararası anlaşmalardan doğan taahhütlerini etkilemez ve diğer devletlerin çıkarlarına, güvenliklerine ve ülke bütünlüklerine karşı kullanılmaz.

Madde 13

Uyuşmazlıkların Çözümü

Bu Mutabakat Muhtırasının uygulanmasından veya yorumlanmasından doğan herhangi bir uyuşmazlık Taraflar arasında istişare ve/veya görüşmeler yoluyla çözülür ve çözüm için herhangi bir ulusal veya uluslararası mahkemeye ya da üçüncü tarafa başvurulmaz.

Madde 14

Tadil

Bu Mutabakat Muhtırasına ilişkin tadiller, Tarafların ortak yazılı rızası ile yapılabilir. Yapılan tadiller, Mutabakat Muhtırasının ayrılmaz bir parçası olarak ayrı dokümanlar şeklinde hazırlanır ve Mutabakat Muhtırasının 16'ncı maddesi hükümlerine uygun olarak yürürlüğe girer.

Madde 15

Depozitör

Gürcistan Hükümeti, Mutabakat Muhtırasına ilişkin Depozitör ülkedir. Depozitör ülke, Mutabakat Muhtırasının onaylı bir nüshasını bütün Taraflara gönderir.

Madde 16

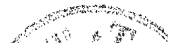
Yürürlüğe Giriş

Taraflar bu Mutabakat Muhtırasının yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal usullerinin tamamlandığını yazılı olarak Depozitör ülkeye bildirir. Bu Mutabakat Muhtırası, Depozitör ülkenin, bütün Tarafların bu Mutabakat Muhtırasının yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal usullerini tamamladığını diğer Taraflara bildirmesini müteakip 30'uncu gün yürürlüğe girer.

Madde 17

Yürürlük Süresi ve Sona Erdirme

1. Bu Mutabakat Muhtırası 5 yıl yürürlükte kalır ve Taraflardan herhangi birinin Depozitör ülkeye Mutabakat Muhtırasının yürürlük süresinin bitiminin en az 6 ay öncesinden diplomatik yollarla yazılı olarak sona erdirmeye bildirim göndermediği takdirde Mutabakat Muhtırası birbirini izleyen 1 yıllık süreler için kendiliğinden uzar

Depozitör ülke, herhangi bir Tarafın Mutabakat Muhtırasını sona erdirmeye talebini, diğer Tarafıara bildirir.

2. Fesih hükümleri bu Mutabakat Muhtırasının feshinden önce kararlaştırılmış ve başlatılmış olan projelerin ve programların uygulanmasını etkilemez.

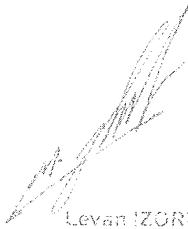
Bu Mutabakat Muhtırası, ..Giresun.....'da, 31 Mart...2018 tarihinde Azerice Gürcüce Türkçe ve İngilizce dillerinde her biri aynı derecede geçerli olmak üzere tek nüsha olarak tanzim edilmiştir. Yorum farklılığı halinde İngilizce metin geçerlidir.

AZERBAIJAN
CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

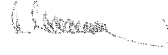
Zakir HASENOV
Orgeneral
Savunma Bakanı

GÜRCİSTAN HÜKÜMETİ
ADINA

Levan İZORIA
Savunma Bakanı

TÜRKİYE
CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

Nurettin CANIKLI
Milli Savunma Bakanı

